

stosunków higienicznych. Lwów: Wyd. Nakładem Wydawnictwa «Rodziny i Szkoły»; Drukarnia Udziałowa we Lwowie. 1911. 50 s.

4. Dolata E. Galicyjscy popularyzatorzy zdrowia i higieny przełomu XIX i XX wieku. *Lubelski Rocznik Pedagogiczny*. 2016. T. XXXV. No 4. S. 79–95.

5. Baranowski M. Zarys higieny i dietetyki ciała i ducha w zastosowaniu do młodzieży szkolnej i do wieku dziecięcego. Stanisławów: Wyd. Nakładem dra J. Dankiewicza. 1881.

6. Baranowski M. Zarys higieny szkolnej. Lwów, 1891.

7. Baranowski M. Higiena szkolna. *Szkoła*. 1894. nr 24. S. 271.

8. Baranowski M. Jakie następstwa pod względem wpływu na zdrowie dzieci sprowadza przepełnienie klas w szkole. *Szkoła*. 1885. nr 28. s. 231.

9. Baranowski M. O ławkach szkolnych i ich wpływie na zdrowie młodzieży. *Szkoła*. 1888. nr 22. S. 186–187.

10. Potoczny J. Pedagogiczne wyznania Mieczysława Tytusa Baranowskiego. *Biografie pedagogiczne (seria: Galicja i jej dziedzictwo) / pod. red. Cz. Majorek i J. Potoczny. t. 9. Rzeszów: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, 1997. S. 103–110.*

УДК 378.011.3-051:373.3]:159.923.2

Педагогічні науки

АКМЕОЛОГІЧНІ ОРІЄНТИРИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Федій О.А.,

доктор педагогічних наук, професор

Мірошніченко Т.В.,

кандидат педагогічних наук, доцент

*Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка*

м. Полтава, Україна

У статті висвітлюється проблема професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів на засадах акмеологічного підходу. Акцентовано увагу на усвідомленні майбутнім педагогом

цільового компоненту професійної діяльності як важливої складової його професійного розвитку та результативності в умовах освітнього процесу Нової української школи. Визначено акмеологічні характеристики професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи (гуманізація освітнього процесу, суб'єктність, діалогізація міжособистісних відносин, інноваційність, творчість, актуалізація емоційно-почуттєвої та морально-духовної сфер особистості).

Ключові слова: акмеологія, майбутній вчитель початкових класів, творча самореалізація, професіоналізм.

У сучасних умовах динамічних змін науково-технічного, інформаційно-комунікаційного прогресу зростає роль педагогічної освіти як важливого чинника формування високорозвиненої, духовно-моральної особистості, здатної до генерування принципово нових ідей та пошуку оптимальних шляхів їх реалізації, творчої самореалізації та свідомого удосконалення себе в професійній діяльності, оволодіння сучасними особистісно орієнтованими технологіями розвитку особистості. У зв'язку з цим актуалізується проблема модернізації фахової підготовки майбутніх учителів початкових класів до реалізації основних концептуальних положень Нової української школи.

Сучасний фахівець початкової ланки освіти повинен бути здатним не лише до інформаційно-репродуктивної діяльності, але й до прийняття нестандартних рішень у розв'язанні освітніх завдань, прагнути до постійного самовиховання, самовдосконалення, самореалізації свого професійно-творчого потенціалу. Підвищення якості педагогічної освіти потребує звернення до міждисциплінарної галузі знань у системі наук про людину – акмеології, що досліджує закономірності та механізми досягнення особистості вищого ступеня (акме) індивідуального розвитку.

Теоретико-методологічні засади акмеології як новітньої науки про шляхи розвитку людини розкрито у наукових доробках М. Ажажи, В. Антонова, С. Архипової, О. Плахотніка, О. Проценко та ін. Розгляду питань, пов'язаних із удосконаленням професійної підготовки майбутніх педагогів на

засадах педагогічної акмеології присвячені праці як зарубіжних, так і вітчизняних науковців: В. Вакуленко, А. Гордійчук, А. Деркача, А. Зарицької, Г. Коваленко, Н. Кузьміної, Н. Мачинської, С. Пальчевського, Л. Рибалко, В. Федоришина та ін.

Мета статті – розкрити акмеологічні основи професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів Нової української школи.

Педагогічна акмеологія – новий науковий напрямок, предметом вивчення якого є професійне становлення педагога, досягнення ним вершин у професійній діяльності, шляхи і способи удосконалення як професіонала [1, с. 125]. Акмеологія походить від старогрецького «акме», що, у свою чергу, походить від слова «axis» (вістря) й означає «пік, вершина, вищий ступінь чого-небудь, цвіт, квітуча пора»; бути в акме означає «бути в повному розквіті сил, на вищому ступені розвитку» [2, с. 40]. Відтак, можна стверджувати, що предметом дослідження акмеології – є людина в період її творчої самореалізації, тобто творчої зрілості, коли першочерговими виступають процеси самореалізації у формі самовиховання, самоосвіти, самовдосконалення, саморозвитку, пов'язаного з реалізацією творчого потенціалу й отриманням бажаного результату.

Акмеологічний підхід як фундаментальна методологічна константа орієнтує майбутнього педагога на досягнення якісного результату його професійної діяльності, а саме – різнобічний розвиток особистості дитини відповідно до її вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей, формування в неї загальнокультурних і морально-етичних цінностей, ключових і предметних компетентностей, необхідних життєвих і соціальних навичок, що забезпечують її готовність до продовження навчання в основній школі, життя у демократичному суспільстві [3, с. 10]. Усвідомлення і розуміння майбутнім учителем початкових класів *цільового компонента професійної діяльності* – є важливою умовою досягнення вершин професіоналізму, творчої самореалізації та самоствердження. Майстер своєї справи вирізняється цілеспрямованістю, гуманістичною

спрямованістю, постійним прагненням до самовдосконалення, професійного зростання, відтак педагогічна акмеологія як наука спрямована на вирішення проблеми досягнення професійно-творчої зрілості учителів.

Особливої актуальності акмеологічний принцип набуває при реалізації концепції Нової української школи, одним із компонентів якої є наявність *умотивованого учителя, який має свободу творчості й розвивається професійно*. «Школа українська буде успішна, якщо в неї прийде успішний учитель. Він – успішний вчитель та фахівець – вирішить дуже багато питань щодо якості викладання, обсягу домашніх завдань, комунікації з дітьми та адміністрацією школи. До дітей має прийти людина-лідер, яка може вести за собою, яка любить свій предмет, яка його фахово викладає» [4]. Відповідно до провідних ідей НУШ учитель має більше академічної свободи у виборі методів, засобів, прийомів, форм організації навчально-пізнавальної діяльності молодших школярів, розробці авторських навчальних програм та проведенні заходів. У зв'язку з цим варто говорити про нову роль учителя – не як єдиного наставника та джерело знань, а як коуча, фасилітатора, тьютора, модератора в індивідуальній освітній траєкторії дитини [4].

Аналіз психолого-педагогічної літератури з досліджуваної проблеми та багаторічний педагогічний досвід дозволили виокремити акмеологічні характеристики професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи:

– гуманізація освітнього процесу (визнання людської особистості як найвищої цінності; особистість є вільним творцем як власного життя, так і життя суспільства, в якому вона життєдіє);

– суб'єктність (інтегратор здатності майбутнього педагога до усвідомленого і керованого професійного саморозвитку);

– діалогізація міжособистісних відносин (забезпечення суб'єкт-суб'єктної взаємодії діади «викладач – студент» на засадах провідних ідей співробітництва і співтворчості (партнерська педагогіка));

– інноваційність (єдність особистісної зрілості й готовності майбутнього учителя до створення, освоєння і реалізації

інновацій, здійснення інноваційної педагогічної діяльності; залучення здобувачів освіти у процес професійного зростання і набуття педагогічної майстерності шляхом спільної творчої діяльності у галузі інноваційної педагогічної діяльності);

– творчість (створення гуманістичного психологічно комфортного середовища для розкриття творчого потенціалу майбутнього педагога, розвитку творчих здібностей, потреби у творчій діяльності з метою самореалізації, самоствердження);

– актуалізація емоційно-почуттєвої та морально-духовної сфер особистості як важливих складових професійної життєдіяльності майбутнього педагога.

Реалізація акмеологічного підходу до професійної підготовки майбутніх учителів, основною метою якого є оволодіння акмеспрямованими стратегіями творчої самореалізації у процесі досягнення вершин професіоналізму, здійснюється засобами застосування особистісно орієнтованих акмеологічних технологій, що сприяють активізації внутрішнього потенціалу студентів (мотиваційно-цільової сфери їхньої особистості, здібностей, емоційно-почуттєвих, вольових якостей, самосвідомості) як умови їхнього сходження до свого акме професійного рівня.

Отже, головне завдання професійної підготовки майбутнього фахівця початкової освіти у контексті акмеологічного підходу – є формування здатності до творчого саморозвитку, конструктивності, співпраці та компромісу, гармонізації та демократизації взаємин усіх учасників освітнього процесу, емоційної мобільності, розвитку рефлексивного рівня акмеологічної самосвідомості.

Література:

1. Вакуленко В. Педагогічна акмеологія: досягнення і проблеми / В. Вакуленко // Філософія освіти. – 2006. – №3(5). – С. 124 – 133.
2. Бейсман А.Д. Греческо-русский словарь / А.Д. Бейсман. – М. : ГЛК Ю.А. Шичалкина, 1991. – 962 с.
3. Нова українська школа: порадник для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н. М. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Пляди», 2017. – 206 с.